

Opgave 2 Mount Everest

11 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat een commercieel team een harde institutie is omdat dit een tastbaar gedeeld handelingspatroon is waarbinnen mensen iets kunnen realiseren wat zij goed achten 1
- een uitleg met het voorbeeld van commerciële teams op de Mount Everest dat instituties het goede leven mogelijk maken omdat mensen met instituties iets kunnen realiseren wat zij goed achten 1
- een uitleg met het voorbeeld van commerciële teams op de Mount Everest dat instituties het goede leven kunnen bedreigen omdat ze macht uitoefenen 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Instituties zijn gedeelde handelingspatronen die het mogelijk maken dat mensen samen iets kunnen doen dat zij goed achten. Een harde institutie is een tastbare of aanwijsbare institutie, zoals een commercieel team, en het achterliggende bedrijf, dat een beklimming van de Mount Everest aanbiedt 1
- Instituties maken het goede leven mogelijk omdat mensen door instituties kunnen doen wat zij goed achten. Een commercieel team op de Mount Everest maakt het voor iedereen mogelijk om zijn of haar droom te verwezenlijken om de hoogste berg ter wereld te beklimmen 1
- Maar die commerciële teams bedreigen het goede leven ook. Er gaat een bepaalde macht van uit. Je kunt alleen je droom realiseren als je genoeg geld hebt. / Juist doordat er geen andere voorwaarden aan deelname zijn dan betalen, neemt de kans op ongelukken toe en kunnen klimmers de berg niet beklimmen op de manier die zij goed en veilig achten 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de beklimming van de Mount Everest kan passen bij het liberaal-ideologische perspectief op zin: elk individu kan via de vrije markt op zoek naar een verbetering van het leven door een persoonlijke zinervaring op te zoeken 1
- een uitleg dat de beklimming van de Mount Everest kan passen bij het religieuze perspectief op zin: de ervaring van de nietigheid/rijkdom van het leven kan verbonden zijn met een spiritueel/goddelijk begrip van de werkelijkheid 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De ervaring van zin gaat over een diepgaande, persoonlijke, betekenisvolle ervaring in het geheel van het universum en het realiseren van een betere wereld. Vanuit liberaal-ideologisch perspectief is het idee dat ieder individu via de vrije markt zijn of haar geluk kan nastreven en dat daardoor noodzakelijkerwijs iedereen het beter krijgt. De beklimming van de Mount Everest past bij dit perspectief op zin, voor zover alle individuen die het kunnen betalen hun zinervaring kunnen opzoeken op de hoogste berg ter wereld via de markt van commerciële teams 1
- Vanuit een religieus perspectief is de ervaring van zin verbonden met de plaats van de mens te midden van een spiritueel of goddelijk begrip van de aard van de werkelijkheid en de kosmos. De beklimming van de Mount Everest past bij dit perspectief, voor zover klimmers een ervaring van de nietigheid en de rijkdom van het leven hebben die boven dagelijkse ervaringen uitstijgt 1

13 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg van Benthams opvatting van de mens als belichaamd zelf, met het voorbeeld van de beklimming van de Mount Everest: de mens wordt geregeerd door lichamelijke prikkels van pijn en plezier die bepalen wat de mens moet en zal doen, in dit voorbeeld wordt een afweging gemaakt van de pijn en het plezier die de beklimming oplevert.

voorbeeld van een goed antwoord:

Volgens Bentham is de mens een belichaamd zelf dat lichamelijke prikkels van pijn en plezier ondergaat. Deze twee principes bepalen volgens Bentham wat de mens zal doen en ook wat hij moet doen. Ze zijn dus feitelijk en normatief voor Bentham. Iedereen wordt gestuurd door het vermijden van pijn en het najagen van genot. Bij de beklimming van de Mount Everest maakt iedereen een individuele afweging van de pijn, de ontberingen en de risico's aan de ene kant en het genot, het plezier en de voldoening aan de andere kant. Dat zal voor iedereen anders uitpakken.

Vraag	Antwoord	Scores
14	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van een definitie van vrijheid met betrekking tot lichamelijkeheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van een vooronderstelling bij deze definitie, die ingaat op de culturele dimensie van lichamelijkeheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie of de beklimming van de Mount Everest past bij de gegeven definitie en vooronderstelling 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ik versta onder vrijheid met betrekking tot lichamelijkeheid dat ik mijn lichaam kan inzetten zoals ik dat zelf wil 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Deze definitie heeft als mogelijke vooronderstelling dat je niet vastzit aan culturele opvattingen over hoe je met je lichaam omgaat (zoals 'luisteren naar je lichaam' of 'fysieke prestaties zijn goed') 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Ik denk dat het beklimmen van een berg als de Mount Everest past bij mijn definitie en vooronderstelling. Je kiest ervoor om je lichaam tot het uiterste te dwingen en de grenzen van fysieke mogelijkheden op te zoeken. Dat getuigt van vrijheid ten aanzien van je eigen lichamelijkeheid, los van heersende culturele opvattingen zoals 'luisteren naar je lichaam' of een of ander schoonheidsideaal 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ik denk dat de beklimming van de Mount Everest niet past bij mijn definitie en vooronderstelling. Het opzoeken van lichamelijke grenzen lijkt me bij uitstek iets dat wordt bepaald door een cultuur met veel nadruk op fysieke prestaties en competitie. Wie zonder dat hij of zij het doorheeft zo afhankelijk is van culturele opvattingen, is in mijn ogen niet vrij ten aanzien van zijn of haar eigen lichamelijkeheid 	1
15	maximumscore 4	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van het begrip 'gestel' als het wezen van de moderne techniek waarin de werkelijkheid als beheersbaar aanwezig is (bestelbaar bestand) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van het begrip 'Dasein' als een wezen dat openstaat voor en aangesproken wordt door de manier waarop de werkelijkheid aanwezig is 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie met het begrip 'gestel' of het beklimmen van de Mount Everest een voorbeeld is van de veranderde verhouding tussen mens en wereld volgens Heidegger, waarin de natuur beheerst wordt door de mens 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie met het begrip 'Dasein' of het beklimmen van de Mount Everest een voorbeeld is van de veranderde verhouding tussen mens en wereld volgens Heidegger, waarin de natuur beheerst wordt door de mens 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Met het 'gestel' bedoelt Heidegger het wezen van de moderne techniek waarin de werkelijkheid aanwezig is als bestelbaar bestand, als iets wat onmiddellijk tot mijn beschikking staat en waarmee ik de wereld kan opeisen 1
 - Met 'Dasein' bedoelt Heidegger de mens als wezen dat openstaat voor en aangesproken wordt door de manier waarop de wereld aanwezig is. Dit is niet eenduidig, maar altijd een 'gebeuren' 1
 - Ik denk niet dat het beklimmen van de Mount Everest een voorbeeld is van wat Heidegger bedoelt met de veranderde verhouding tussen mens en wereld door de moderne techniek. Volgens Heidegger wordt het wezen van de moderne techniek bepaald door het gestel, waarin alles aanwezig is als beheersbaar bestand. Klaargelegde ladders, geprepareerde touwen en zuurstofflessen zijn volgens mij geen voorbeeld van wat Heidegger het 'gestel' noemt. De werkelijkheid van een onherbergzame berg wordt wel iets toegankelijker, maar we hebben het hier niet over asfaltwegen of een hele industrie waardoor de Mount Everest weerstandloos 'besteld' wordt. Ik vind de touwen en ladders eerder voorbeelden van de oude techniek. Door ze op de juiste manier te gebruiken ontdekt de klimmer wat het is om de berg te beklimmen en wat deze hulpmiddelen zijn 1
 - Bij de beklimming is de mens dus bij uitstek een 'Dasein'. De werkelijkheid van de berg verschijnt als ontoegankelijk en onmogelijk en al klimmend ontdekt de mens dit zijnsgebeuren. Daarbij is de berg niet een werkelijkheid die beheerst moet worden, maar een zijnde waar de mens in het beklimmen op afgestemd moet zijn 1
- of
- Ik denk dat het beklimmen van de Mount Everest een voorbeeld is van wat Heidegger bedoelt met de veranderde verhouding tussen mens en wereld door de moderne techniek. De zuurstofflessen, ladders en touwen zijn voor onervaren klimmers klaargelegd, waardoor het mogelijk wordt om een onherbergzame berg te 'bestellen'. De werkelijkheid van de berg wordt door de moderne techniek van zuurstof in flessen en ladders en touwen een beheersbaar bestand 1
 - De mens raakt daardoor vervreemd van zichzelf als Dasein. Hij ziet de werkelijkheid, de Mount Everest, als iets wat hij kan bedwingen door met technische hulpmiddelen de beklimming te doen. De mens is niet meer open voor de hoe de werkelijkheid – en in dit geval de natuur als physis – aanwezig is 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met MacIntyres onderscheid tussen interne en externe goederen dat de expeditieleider de praktijk van de bergsport niet heeft beschermd: hij heeft de interne goederen die de kwaliteit van de bergbeklimmerspraktijk bepalen laten corrumperen door de externe goederen, zoals de status en winst van het commerciële team 1
- een uitleg met MacIntyres opvatting over de rol van de deugden moed en eerlijkheid in praktijken dat de expeditieleider de praktijk van de bergsport niet heeft beschermd: hij had de deugden moed (ingaan tegen de nadruk op winst/status) en eerlijkheid (over de risico's) moeten gebruiken om deze corruptie tegen te gaan 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De expeditieleider van het commerciële team heeft de interne goederen die de kwaliteit van de praktijk 'bergbeklimmen' bepalen niet beschermd tegen de corruptie van externe goederen zoals status, macht en winst. Het team leed verlies, er moesten mensen de top halen en de druk om dat te realiseren was groot. Winst voor het team en een succesvolle toppoging zijn voorbeelden van externe goederen en die zijn in dit voorbeeld belangrijker geweest dan de interne goederen – zoals veiligheid – die de kwaliteit van de praktijk van het bergbeklimmen bepalen 1
- De expeditieleider had de deugden moed en eerlijkheid moeten inzetten om deze corruptie tegen te gaan, maar hij heeft dat niet op de juiste manier gedaan. Hij is niet eerlijk geweest over de risico's om in het noodweer toch door te klimmen naar de top en hij heeft niet de moed gehad om tegen de hoge druk vanuit de hoge bazen van het team (om de top dit jaar wél te bereiken) in te gaan. Hij heeft de deugden moed en eerlijkheid dus niet gebruikt om de corrumperende macht van instituties tegen te gaan en daarmee de praktijk van de bergsport te beschermen 1

17 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg dat de opvatting van de journalist aansluit bij het materialisme: beslissingen zijn te reduceren tot lichamelijke processen.

voorbeeld van een goed antwoord:

Volgens de journalist worden beslissingen op de berg genomen als het lichaam niet meer goed functioneert, waardoor deze beslissingen mogelijk niet meer rationeel zijn. Deze opvatting sluit aan bij het materialisme omdat daarin geestelijke activiteit, zoals beslissingen nemen, wordt gereduceerd tot hersenprocessen.

filosofie vwo

Centraal examen vwo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vwo,

Bij het centraal examen filosofie vwo:

Op **pagina 14**, bij **vraag 12** moet de eerste deelscore

- een uitleg dat de beklimming van de Mount Everest kan passen bij het liberaal-ideologische perspectief op zin: elk individu kan via de vrije markt op zoek naar een verbetering van het leven door een persoonlijke zinervaring op te zoeken 1

vervangen worden door:

- een uitleg dat de beklimming van de Mount Everest kan passen bij het liberaal-ideologische perspectief op zin: elk individu kan via de vrije markt / met de individuele vrijheid om geluk na te streven / om talenten te ontplooien, op zoek naar een verbetering van het leven door een persoonlijke zinervaring op te zoeken 1

Toelichting:

Omdat het gevraagde liberaal-ideologische perspectief op zin ruimer is dan het neoliberal-ideologische perspectief op zin, zijn aan de specificatie van het element naast de vrije markt twee alternatieve antwoordopties toegevoegd die passen bij het liberaal-ideologische perspectief op zin.

NB

- a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe in zowel de eigen toegekende scores als in de door de eerste corrector toegekende scores en meldt deze wijziging aan de eerste corrector. De tweede corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.
- b. Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten, past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de hierdoor ontstane wijziging in de scores aan de tweede corrector. De